

GRAŻYNA GORECKA

INFORMATORIUM BIBLIOGRAFICZNE BIBLIOTEKI JAKO WARSZTAT DLA PRAC KATALOGOWYCH

Opracowanie katalogowe wymaga wielu pomocy bibliograficznych. Identyfikacja dzieła, poszczególne elementy opisu katalogowego, często nastroczą wiele trudności.

W dużych bibliotekach naukowych istnieją osobne pracownie bibliograficzne, kompletujące wszelkiego typu spisy bibliograficzne, służące pomocą, przy pisaniu prac naukowych, a także opracowywaniu dokumentów bibliotecznych.

W niniejszym referacie posłużę się doświadczeniami Biblioteki Uniwersyteckiej KUL, omówię warsztat bibliograficzny znajdujący się w Czytelni Oddziału Informacji Naukowej.

Spróbujmy określić, w jakich sytuacjach sięga bibliotekarz po pomoc bibliograficzną. Otóż dzieje się to wtedy, gdy chce stwierdzić:

- 1) kompletność opisywanego wydawnictwa,
- 2) nazwę autora i jej prawidłowość,
- 3) datę lub miejsce wydania,
- 4) rozwiązać pseudonim, kryptonim, kryptogram,
- 5) poprawić błędnie wydrukowane formy,
- 6) ustalić tytuł oryginału tłumaczonego lub przerobionego,
- 7) sprostować świadome lub nieświadome nieścisłości, błędy, pomyłki.

Orientację w istniejących wszelkiego typu bibliografiach – zarówno polskich, jak i zagranicznych – ułatwiają BIBLIOGRAFIE BIBLIOGRAFII.

Aleksandra Mendykowa w *Podstawach bibliografii* (Warszawa 1986) wymienia dużą liczbę tego rodzaju repertoriów ogólnych retrospektywnych, bibliografii o ograniczonym zasięgu i zakresie. Wymienię i omówię ich wybór, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które znajdują się w Bibliotece Uniwersyteckiej KUL.

Najobszerniejszą spośród bibliografii bibliografii jest pozycja Theodora Bestermana, *A world bibliography of bibliographies and of bibliographical catalogues, calendars, abstracts, digest, indexes and the like*, vol. 1-5, Lausanne 1965-66 (I wyd. Londyn 1939-40). Bibliografia ta ma zasięg międzynarodowy,

rejestruje piśmiennictwo bibliologiczne w 42 językach, obejmuje bibliografie samositne wydawniczo, ogólne i specjalne. Rejestruje 90.000 pozycji. Pomocą w korzystaniu są zamieszczone w t. 5 skorowidze alfabetyczne autorów, wydawców, tłumaczy, tytułów prac anonimowych i seryjnych oraz indeks nazw miejscowości.

Wymienię tu jeszcze *INDEX BIBLIOGRAPHICUS*, IV wyd. La Haye, 1959-1964, oprac. również przez Theodora Bestermana. Bibliografia obejmuje tylko bibliografie bieżące samoistne i niesamoistne wydawniczo (ok. 2.500 pozycji), rejestruje bibliografie nauk przyrodniczych i technicznych (t. 1), nauk społecznych i humanistycznych (t. 2). Posiada skorowidze tytułowe i przedmiotowe w języku angielskim i francuskim.

Istnieje cały szereg CZASOPISM BIBLIOGRAFICZNYCH. Z obcych wymienię dwa:

1. *Bibliographic index. A cumulative bibliography of bibliographies*, vol. 1, New York 1938-. Jest to najpełniejsza bibliografia bibliografii o zasięgu międzynarodowym. Posiada wieloletnie kumulacje. Wychodzi dwa razy w roku. Na bieżąco rejestruje bibliografie ogólne i specjalne, zarówno samoistne, jak i niesamoistne wydawniczo. Obejmuje ok. 1900 czasopism. Ma układ przedmiotowy. Niestety brak jest indeksów.

2. *Bibliographische Berichte. Bibliographical Bulletin*, Frankfurt a. M. 1959-. Od 1970 r. czasopismo wychodzi jako rocznik, wcześniej miało częstotliwość kwartalną, potem półroczną. Obejmuje bibliografie ogólne i specjalne, także niesamoistne wydawniczo, posiada częściowo adnotowane opisy, układ systematyczny, roczne indeksy rzeczowe i osobowe oraz zbiorcze indeksy alfabetyczne.

Z polskich bibliografii wymienić należy dwie:

1. Hahn Wiktor, *Bibliografia bibliografii polskich do 1950 r.*, wyd. 3, Wrocław 1966. Autor wymienia bibliografie autorów polskich niezależnie od języka, prace autorów obcych dotyczące Polski, obejmuje wydawnictwa samoistne i niesamoistne wydawniczo.

2. Sawoniak Henryk, *Bibliografia bibliografii polskich 1951-1960*, Wrocław 1967. Obejmuje duży materiał, bo 5.795 pozycji – zawiera bibliografie autorów polskich wydane w kraju i za granicą, bibliografie autorów obcych związanych z Polską, prace publikowane w Polsce i za granicą.

Do polskich czasopism bibliograficznych należą:

1. „Bibliografia bibliografii i nauki o książce”, Warszawa 1937-1978.
 2. „Bibliografia bibliografii polskich”, Warszawa 1981-, jest to bibliografia bieżąca. W pracach katalogowych bardzo użyteczny może okazać się *INDEX TRANSLATIONUM Repertoire International des Traductions*, r. 1, Paris 1948-. Jest to międzynarodowa bibliografia tłumaczeń z dziedziny literatury, nauki, szkolnictwa, kultury. Zaopatrzona jest w indeksy: alfabetyczny autorów, indeks tłumaczy według nazw państw, indeks wydawców według państw. W ostatnim roczniku jest tylko indeks alfabetyczny. Układ całości według nazw państw.

Przy sprawdzaniu danych dotyczących dysertacji pomocną może być pozycja: *Dissertation Abstracts International*, Ann Arbor. Biblioteka posiada serię A dotyczącą nauk humanistycznych i społecznych. Publikacja obejmuje abstrakty z dysertacji USA i Kanady. Układ według dziedzin wiedzy (np. administracja, ekonomia, sztuki piękne). Zaopatrzona jest w indeks rzeczowy i alfabetyczny autorów. Wychodzi od 1938 r.

KATALOGI BIBLIOTEK

Drukowane katalogi bibliotek posiadają ogromną wartość informacyjną i są niezwykle przydatne w pracach katalogowych dużej biblioteki naukowej. Są to katalogi ogromnych bibliotek gromadzących produkcję piśmienniczą z całego świata. Dzięki temu mogą pełnić funkcję bibliografii, ułatwiają identyfikację dokumentów, weryfikację danych bibliograficznych.

Biblioteka KUL posiada katalogi następujących bibliotek:

British Museum Library w Londynie,

Bibliothèque Nationale w Paryżu,

Library of Congress w Waszyngtonie.

I. *A Catalog of books represented by Library of Congress printed cards*, New York.

Obejmuje nabytki do – 1942 r. (w pierwszej części tomów)

1942-1977 (w kolejnych tomach)

Rejestracją objęte są książki, czasopisma, wydawnictwa seryjne, muzyka, mapy, mikrofilmy. Obowiązuje układ alfabetyczny. Katalog pozwala na sprawdzenie danych dotyczących pisowni nazwiska autora, imienia lub imion, miejsca i daty wydania. (Na marginesie dodam, że pracownicy Biblioteki najczęściej zaglądają do tego właśnie katalogu).

II. *Catalogue Général des livres imprimés de la Bibliothèque Nationale*, Paris.

Jest to katalog ogólny Biblioteki Narodowej w Paryżu, obejmuje zasięgiem chronologicznym wszystkie druki, od początku drukarstwa do 1969 r. (222 tomy). Posiada układ alfabetyczny.

III. *British Museum General Catalogue of Printed Books*, London 1959-1966.

Jest to podstawowy katalog drukowany zbiorów biblioteki BRITISH MUSEUM. Opracowany jest w porządku alfabetycznym. Mamy dodatkowe suplementy za lata 1956-1965, 1966-1970.

IV. *Books in Print*, New York, London; jest to katalog księgarski. Wychodzi w kolejnych rocznikach z lat 1985-1993. Tomy są w układzie rzeczowym, dotyczą wydawców, autorów, tytułów. Jest to roczna publikacja rejestrująca tytuły wydawane przez 35.000 wydawców.

BIBLIOGRAFIE NARODOWE

Bibliografie narodowe są najważniejszymi spisami bibliograficznymi ujmującymi całość produkcji wydawniczej jednego kraju. Są nieocenionym źródłem informacji dla bibliotekarzy. Bibliografie narodowe mają nieograniczony zakres, dążą do kompletności. Wśród nich rozróżniamy bieżące bibliografie narodowe i retrospektywne bibliografie narodowe.

Ważniejsze bibliografie narodowe w zbiorach Biblioteki

1. *British National Bibliography*; jest to bieżąca bibliografia narodowa wydawana przez Radę Brytyjskiej Bibliografii Narodowej w Londynie. Wychodzi od 1950 r. Posiada indeksy autorów, współpracowników, wydawców, tłumaczy. Ma kumulacje roczne i wieloletnie.

2. *Österreichische Bibliographie. Verzeichnis der österreichischen Neuerscheinungen. Wien*, Urzędowa bibliografia narodowa wydawana przez Bibliotekę Narodową na podstawie egzemplarza obowiązkowego. Obejmuje piśmiennictwo od 1945 r. Wychodziła początkowo jako kwartalnik, później miesięcznik, wreszcie dwutygodnik. Ma indeksy autorsko-tytułowe kumulowane kwartalnie i rocznie.

3. *Bibliographie de Belgique*. Jest to bieżąca, urzędowa bibliografia narodowa, wydawana przez Królewską Bibliotekę w Brukseli. Obejmuje druki wydane na terenie Belgii oraz piśmiennictwo autorów belgijskich dot. Belgii, wydawane za granicą.

4. *Česke Knihy*. Jest to jedna z serii *Bibliografický Katalog ČSSR*. Wychodzi od 1950 r. Wydaje go Biblioteka Narodowa w Pradze.

5. *Slovenska Narodna Bibliografia*, bibliografia bieżąca wydawana w Bratysławie od 1970 r. Wychodzi w pięciu seriach.

6. *Bibliographie de la France*, Paris. Jest to bibliografia bieżąca. Posiada trzy części:

- 1). *Bibliographie officielle* – urzędowy wykaz książek, broszur, sporządzony na podstawie egzemplarza obowiązkowego przez Bibliotekę Narodową.
- 2). *Chronique* – jest to czasopismo księgarskie.
- 3). *Annonces* – ogłoszenia wydawnicze.

Bibliografia posiada układ systematyczny i kumulacje roczne.

BIBLIOGRAFIE NIEMIECKIE BIEŻĄCE:

Deutsche Nationalbibliographie, Leipzig.

Biblioteka KUL posiada tomy z lat: 1931-1945, 1959-1974. Jest to podstawowa bibliografia narodowa, dokumentuje piśmiennictwo wydawane w Niemczech oraz wydawnictwa zagraniczne w języku niemieckim. Wychodzi w dwóch seriach A i B.

Deutsche Nationalbibliographie

Wychodzi na bieżąco w czterech seriach. W czytelni mamy wystawioną serię D: Monographien und Periodika wydawane jako półrocznik *Jahverzeichniss Des Deutschen Schrifttums*, Leipzig 1948-. Jest to kumulacja roczna serii A.

Bibliografia retrospektywna

Gesamtverzeichnis Des Deutschsprachigen Schrifttums, München. Jest to obszerna bibliografia języka niemieckiego, która powstała na bazie kilku bibliografii podstawowych i pomocniczych. Obejmuje piśmiennictwo w jednym zestawieniu alfabetycznym za lata 1700-1910, 1911-1965.

BIBLIOGRAFIE WŁOSKIE:
retrospektywna

Tzw. *CUBI: Catalogo Cumulativo 1886-1957 dell Bolletino delle pubblicazioni italiane*, vol. 1-41, Nendeln-Liechtenstein. Wyd. w l. 1968-1969. Są to kumulacje włoskiej narodowej bibliografii *Bolletino delle pubblicazioni italiane*. Obejmuje książki, mapy, druki urzędowe, wydawnictwa akademii i towarzystw naukowych, muzykalia. Sporządzona jest w układzie alfabetycznym.

bieżąca

Bibliografia Nazionale Italiana

Wychodzi od 1958 r. Jest to narodowa bibliografia stanowiąca kontynuację *Bolletino pubblicazioni italiane*. Opracowana została na podstawie egzemplarza obowiązkowego w Bibliotece Narodowej we Florencji, rejestruje wszystkie wydawnictwa z terenu Włoch. Posiada indeksy alfabetyczne i przedmiotowe miesięczne, a także kumulacje roczne.

Na bieżąco wychodzi od 1993 r. nowa seria miesięcznik w zmniejszonym formacie, wraz z dyskietką komputerową.

BIBLIOGRAFIE POLSKIE:
retrospektywne

1) Wierzbowski Theodorus, *Bibliografia Polonica XV-XVI wiek*, t. 13, Warszawa 1889-1894.

Jest to pierwsze naukowe opracowanie bibliografii polskich druków XV i XVI w. Opracowana została na podstawie zbiorów Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego. Rejestruje 800 pozycji w układzie chronologicznym. Posiada indeks autorski działowy.

2) Estreicher Karol, *Bibliografia polska*, Kraków 1872-.

Największa i najważniejsza retrospektywna bibliografia piśmiennictwa polskiego obejmująca druki od początku drukarstwa do 1900 r. Są to druki wydane w granicach historycznych Polski i za granicą, druki w językach obcych

wydawane w Polsce, druki obce wydawane za granicą (oryginalne lub tłumaczone) napisane przez Polaków, dedykowane Polakom lub dotyczące spraw polskich. Notuje też fragmenty większych prac wydawnictw zagranicznych, o szczególnie ważnej treści dla kultury polskiej. Posiada cztery części wraz z uzupełnieniami + skumulowaną Bibliografię polską XIX stulecia, doprowadzoną do litery K. Jest to najpoważniejsze polskie źródło informacji potrzebne w pracy bibliotekarskiej.

Kontynuacją dzieła Estreichera jest *Bibliografia polska 1901-1939*, oprac. pod red. Janiny Wilgat przez zespół Instytutu Bibliograficznego Biblioteki Narodowej. Dotychczas wyszły 3 tomy, od A-Ce (wyd. w latach 1986-1993). Każdy tom opatrzony jest indeksem alfabetycznym.

3) *Przewodnik Bibliograficzny. Urzędowy Wykaz Druków wydawanych w PRL 1944-1947*. Warszawa 1955.

Źródłem wiedzy o polonikach są:

1. Zabielska Janina, *Bibliography of books in Polish or relating to Poland since September 1-st 1939*, t. 1-3, London 1953-1966.

Jest to bibliografia poloników zagranicznych wydanych od 1 IX 1939 r. W 1 tomie zawarte są lata 1939-1951, w 2 tomie lata 1952-1957 i do 1 tomu jest suplement.

Bibliografia rejestruje druki zwarte w języku polskim i w językach obcych napisane przez Polaków, tłumaczone z języka polskiego i Polski dotyczące. Bibliografia posiada układ alfabetyczny wraz z licznymi odsyłaczami.

2. *Polonica zagraniczne. Bibliografia za okres od września 1939 do 1955 r.*, oprac. zespół pod red. Janiny Wilgat, Warszawa 1975. Jest to bibliografia retrospektywna poloników, posiada układ alfabetyczny. Obejmuje tylko wydawnictwa zwarte. Posiada indeksy: autorski, współpracowników, tytułów, wydawnictw seryjnych.

3. Kowalik Jan, *Bibliografia czasopism polskich wydawanych poza granicami kraju od września 1939*, t. 1-4, Lublin 1976. Jest to najpełniejsze kompendium prasy polskiej publikowanej za granicą od września 1939 do 1973 r. Obejmuje 3902 tytuły wydawane w 60 krajach, w tym 3249 w języku polskim. Posiada układ alfabetyczny, opracowana jest w języku angielskim. Posiada indeksy wydawców i głównych redaktorów, oraz miejsc wydania.

bieżące

Przewodnik Bibliograficzny. Urzędowy wykaz druków wydawanych w PRL, Warszawa 1946-. To podstawowa bibliografia prymarna, jest kontynuacją przedwojennego *Urzędowego Wykazu Druków*. Obejmuje piśmiennictwo z terytorium Polski (niezależnie od języka), opracowana na podstawie egzemplarza obowiązkowego (książki, broszury, mapy, nuty, ryciny oraz tytuły nowo pojawiających się czasopism), rejestruje również dokumenty życia społecznego. Opis sporządzony jest z autopsji. *Przewodnik Bibliograficzny* posia-

da układ działowy, w obrębie działu występuje szeregowanie alfabetyczne. Posiada indeksy miesięczne i roczne alfabetyczne i przedmiotowe. Od 1986 r. jest dostępny w wersji elektronicznej.

Polonica zagraniczne. Bibliografie, Warszawa 1956-. Jest to kontynuacja bibliografii narodowej bieżącej, rejestruje polskie piśmiennictwo – tj. autorów polskich, publikowane w języku polskim, dotyczące Polski i wydawane za granicą. Wychodzi jako rocznik.

Bibliografia Czasopism i Wydawnictw Zbiorowych, Warszawa 1958-. Również mieści się w systemie polskiej bibliografii narodowej. Obejmuje swym zasięgiem wszelkie czasopisma od dziennika po rocznik, a także kalendarze, spisy wykładów, wykazy nabytków bibliotek. Posiada układ alfabetyczny tytułów, instytucji sprawczych i redaktorów.

Bibliografia Zawartości Czasopism, Warszawa 1947-. Wychodzi w postaci miesięcznika. Rejestruje zawartość czasopism. Posiada indeksy miesięczne i roczne alfabetyczne i przedmiotowe.

Wymienię tu jeszcze międzynarodową bibliografię zawartości czasopism tzw. Dietrich: *Internationale Bibliographie der Zeitschriftenliteratur*. Biblioteka posiada roczniki od 1953-1994. Bibliografia ta posiada szereg indeksów alfabetycznych, rzeczowych, tytułów. Jest bogatym źródłem informacyjnym, jeśli chodzi o zawartość czasopism na świecie.

Bibliografie regionalne

– są to spisy wykazujące:

- a) prace o danym regionie,
- b) publikacje wydane na obszarze danego regionu,
- c) prace autorów pochodzących z danego regionu.

Przykładowo wymienię tu Bibliografię Lubelszczyzny, Rzeszowszczyzny, Śląska, czy miasta Lwowa. I te bibliografie mogą być przydatne w pracach bibliotekarskich nad opracowaniem książki z danego regionu.

Bibliografie osobowe

Mogą ukazywać dorobek wybranego autora (bibliografia osobowa podmiotowa).

Mogą obejmować prace na temat autora (bibliografia osobowa przedmiotowa). Przykładem niech będzie bibliografia prac prof. Mieczysława Krąpca, czy Cypriana Kamila Norwida.

Bibliografie dziedzin i zagadnień

Biblioteka gromadzi te, które są związane z wydziałami naszego uniwersytetu, a więc, przede wszystkim bibliografie dotyczące nauk filozoficznych, społecznych, humanistycznych (teologia jest wydzielona w odrębnej czytelni).

Przykładowo wymienię niektóre bibliografie z różnych dziedzin:

- Filozofia – 1) *Répertoire bibliographique de la philosophie*, Louvain 1949- .
2) *Bibliographie de la philosophie*, Paris 1937- .
3) *Bulletin signalétique – philosophie*, Paris 1946- .
- Psychologia – *Psychological Abstracts*, Lancaster, Pa 1927- .
Contemporary Psychology, Austin, Texas 1956- .
Current Contents, Philadelphia, Pennsylvania 1968- .
Bulletin signalétique – psychologie, Paris 1940- .
- Pedagogika – *Bulletin signalétique – éducation*, Paris 1946- .
Pädagogik bibliographie, Berlin 1973- .
Czerniewski Wiktor, *Bibliografia pedagogiki 1958-1970*, Warszawa 1976.
Polska Bibliografia Pedagogiczna 1971-1979, Warszawa 1986.
- Historia – *Bibliografia Historii Polski*, Lwów 1902-1936, Wrocław 1952- .
Historical Abstracts, Santa Barbara, Cal. 1955- .
- Językoznawstwo – *The Year's Work in Modern Language Studies*, Cambridge 1930- .
PMLA – *Publications of the modern Language Association of America*, New York 1947-1962.
MLA – *International Bibliography of Books and Articles on the Modern Languages and Literatures*, New York 1963- .
Bulletin signalétique – Language, Paris 1946- .
– *Literature*, Paris 1946- .
- Klasyka – *L'anne philologique*, Paris 1924- .
- Filologia germańska – *Germanistik*, Tübingen 1960- .
- Filologia angielska – *Abstracts of English Studies*, Urbana 1958- .
– *The new Cambridge Bibliography of English Literature*, ed. by George Watson, vol. 1-5, Cambridge 1974-1977.
Blanck Jacob, *Bibliography of American Literature*, vol. 1-9, New Haven 1959-1991.
- Filologia polska – *Polska Bibliografia Literacka*, Warszawa 1944/1945.
– Gabriel Korbut, *Literatura polska od początków do powstania styczniowego*, (tzw. „stary” Korbut), Warszawa 1929-1931.
– *Bibliografia literatury polskiej*. Nowy Korbut, cz. 1-9, 12-15, 20, Warszawa 1963-1977.
- Sztuka – *Bulletin Signalétique – Art and Archeologia*, Paris 1946- .

RILA – *International Repertory of the Literature of Art*, Williamstown, MA 1975- .

Prawo – *Polska Bibliografia Prawnicza*, Warszawa 1982- .

– *Modern Law and Society*, Tübingen 1968- .

Nauki społeczne – *Sociological abstracts*, New York 1953- .

Informatorium bibliograficzne wyposażone jest również w różnego typu encyklopedie. Przykładowo podam: *Encyclopedia Britanica*, vol. 1-23, Chicago 1970.

Larousse trois volumes en couleurs, t. 1-3, Paris 1965-1966.

Brockhaus Enzyklopädie in 20 Bänden, Wiesbaden 1966-1974.

Z polskich – *Wielka Encyklopedia Powszechna Ilustrowana*, t. 1-38, Warszawa 1890-1904. *Wielka Encyklopedia Powszechna PWN*, t. 1-13, Warszawa 1962-1970 i najnowsza – *Nowa Encyklopedia Powszechna PWN*, t. 1- , Warszawa 1995.

Nieodzwonne w pracach bibliotekarskich są słowniki językowe typu polsko-angielski, czy niemiecko-polski.

Biografie, słowniki i wydawnictwa typu „Who is who?”

Przykładowo podam: *Kto jest kim w Polsce. Informator biograficzny*, Warszawa 1993.

Who's who in America. A biographical dictionary of notable living men and women, Chicago 1899- .

Who's in Italy, ed. by John C. Dove, Bresso 1992.

Polski Słownik Biograficzny, t. 1-35, Kraków 1935-1994, kolejne zeszyty tej publikacji wychodzą sukcesywnie.

Biogramy Uczonych Polskich. Materiały o życiu i działalności członków AU w Krakowie, TNW, PAU, PAN, cz. 1-7, supl., Wrocław 1983-93.

Słownik Historyków Polskich, Warszawa 1994.

Biograficzne słowniki regionalne, np. *Wielkopolski Słownik Biograficzny*, Warszawa 1981.

Herbarze polskie, np. Bonieckiego (Boniecki Adam, *Herbarz polski*, t. 1-17, Warszawa 1899-1901).

The World of Learning, London 1947- , niezwykle użyteczna publikacja, wymieniająca wszelkie instytucje naukowe na świecie (obejmuje 26 tys. uniwersytetów, colleges, szkół, m.in. artystycznych, bibliotek, archiwów, muzeów, galerii sztuki), opisuje ich działalność, wyszczególnia nazwiska i adresy. Są to najświeższe informacje, gdyż *The World of Learning* wychodzi co roku.

Niezbędne w pracy katalogowej są wykazy anonimów i pseudonimów. Z prac polskich nioceniona jest pozycja Adama Bara, *Słownik pseudonimów i kryptonimów pisarzy polskich oraz Polski dotyczących*, t. 1-3, Kraków 1936-1938. Pseudonimy i kryptonimy uporządkowane są alfabetycznie, obok nich podane są rozwiązania. W 3 t. jest wykaz pisarzy z wyliczeniem pseudonimów, jakich używali.

Użyteczna jest też publikacja: Ciepłowski Stanisław, Jopkiewicz Andrzej, *Pseudonimy i kryptonimy publicystów piszących w Warszawie w okresie 1864-1903*, „Rocznik Biblioteki Narodowej” 5 (1969) s. 169-190.

Najnowszą pozycją na temat pseudonimów jest: *Słownik pseudonimów pisarzy polskich*, oprac. pod red. E. Jankowskiego, t. 1, Warszawa 1994.

Wykaz bibliografii pseudonimów z innych krajów można znaleźć u Aleksandry Mendykowej, *Podstawy bibliografii*, Warszawa 1986.

W niniejszym referacie należy również wymienić słowniki skrótów. Z polskich: Sawoniak Henryk, *Międzynarodowy słownik akronimów z zakresu informacji naukowej, bibliotekoznawstwa i dziedzin pokrewnych*, Warszawa 1976.

Z obcych: *Acronyms, initialisms and abbreviations dictionary*, ed. by Ellen T. Crowley, USA 1976.

BIBLIOGRAFIA W WYBORZE

1. Burbianka M., *Wstęp do bibliografii*, wyd. 3, Warszawa 1972.
2. Hleb-Koszańska H., *Przedmiot, metoda i zadania bibliografii*, Warszawa 1959.
3. Korpała J., *O bibliografiach dla wszystkich*, Warszawa 1964.
4. Korpała J., *O bibliografiach i informatorach*, Warszawa 1975.
5. Mendykowa A., *Podstawy bibliografii*, Warszawa 1986.
6. Sawoniak H., *Międzynarodowa bibliografia bibliografii z zakresu informacji naukowej, bibliotekoznawstwa i dziedzin pokrewnych 1945-1978*, Wrocław 1985.
7. Sawoniak H., *Rozwój i metodyka powszechnych i narodowych bibliografii bibliografii*, Warszawa 1971.
8. Słodkowska E., Wilgat J., *Bibliografia osobowa*, Warszawa 1959.
9. *Z problemów bibliografii. Prace poświęcone H. Hleb-Koszańskiej dla uczczenia 40-lecia jej pracy naukowej*, red. M. Lenartowicz, Warszawa 1970.
10. Żydanowicz Z., *Bibliografie narodowe bieżące. Przewodnik*, Warszawa 1973.